

LEDARE

Ledare: Libyen delar USA

PUBLICERAD 2011-03-25

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Amerikaner, briter och fransmän bombar Libyen. För detta får de närmast totalt politiskt stöd i Sverige. Vänsteroppositionen begär att Sverige ska delta militärt. I USA, däremot, är insatsen starkt kontroversiell.

I dessa tider kan man få uppleva de mest märkliga omkastningar. Möjligen finns det något slags samband mellan entusiasmen i Sverige och tveksamheten i USA. För dem som normalt hatar Amerika kan det vara lugnande att se att "supermakten" vill dra sig ur så snart som möjligt. För dessa personer betyder det också mycket att Kina och Ryssland gett sin accept i FN:s säkerhetsråd. Vidare att diktatorerna i Arabförbundet stödde åtgärden. Var och en väljer var man söker sin legitimitet.

Här i USA har Libyenaktionen kristalliserat gamla åsiktsskillnader om utrikespolitiken. De går inte mellan Republikaner och Demokrater eller mellan höger och vänster. De är betydligt mer komplexa än så. När Teapartyrörelsens favorit, senator Rand Paul, förenas med ledaren för Demokraternas radikalväs-ter, kongressmannen Dennis Kucinich, belyser det de ibland skymda men alltid viktiga dimensionerna i amerikansk utrikesdebatt.

En motsättning går mellan isolationister och internationalister.

En annan motsättning går mellan realister och idealister. De förra skulle också kunna beskrivas som "cyniker".

Båda dimensionerna är urgamla i amerikansk tradition. De bryter de vanliga partilinjerna. Viktigt att notera är att man mycket väl kan vara isolationist och idealist samtidigt, liksom internationalist och cyniker.

Bland isolationisterna finns en sådan som Pat Buchanan, alltjämt en ledande och respekterad politisk kommentator till höger. På 1930-talet skulle han ha tillhört rörelsen för "America first"; amerikanerna bör inte lägga sig i vad som händer på andra sidan haven. Buchanan förklarade i en tv-diskussion att det bara är känslorjåsk att USA behöver ingripa för att hindra en massaker. Han anförde den västliga passiviteten inför Rwanda och Darfur som föredömen.

Men isolationismen rymmer också sina idealister. Rand Paul och andra med libertariansk inriktning förhåller sig skeptiska till militären och anser att USA ska avstå från rollen som "världspolis". Amerika ska helst vara ett skinande exempel för världen. Sedan får andra folk göra som de vill.

Hos dem som vill se en aktiv internationell roll för USA finns också minst två sorter. De säkerhetspolitiska "realisterna" anser att USA ska agera enbart för att främja sin egen position i världen. Om ett land är litet, oljan begränsad och säkerhetshoten föga påtagliga – då ska USA spara sina maktmedel, oavsett massakrer, för viktigare sammanhang.

Henry Kissinger har typiskt nog uttryckt sig kritiskt rörande beslutet om en militär aktion i Libyen, likaså Richard Haas, direktören för utrikesetablissemangets klubb Council on Foreign Relations. "Realisterna" nyttjar tilläggsargumentet att de inte känner sig säkra på vad alternativen till sittande regimer står för; vilka är "rebellerna"? Vill dessa få stöd från USA framåt, gör de nog klokt i att formera sig med ansvariga ledare och framträda med ett program.

De internationalistiska idealisterna rymmer flera undergrupper. Där finns de som inte tror på behovet av våldsanvändning i nästan något sammanhang. Dennis Kucinich hör nog hit, en amerikansk Maj Britt Theorin. Där finns samtidigt de som är benägna att ingripa om humanitära värden står på spel men mer ogärna för amerikanska säkerhetsintressen. Jimmy Carter personifierar typen. En från början ytterst motvillig Barack Obama lät sig övertalas av kvinnor i administrationen, däribland utrikesminister Hillary Clinton, med det humanitära argumentet. Nu, som oftast, var Pentagon helt emot en militär insats.

Här finns också en tredje undergrupp: de som anser att det ligger i USA:s upplysta långtidsintresse att främja demokratiska regimer. När människor nu reser sig för sekulära, demokratiska reformer i en av teokrati och autokrati förmörkad muslimsk värld, då måste Amerika aktivt stödja dessa hoppfulla krafter. Till den gruppen hör senatorerna John McCain, Joe Lieberman och John Kerry (tillika ordförande i senatens utrikesutskott och trolig ny utrikesminister om Obama vinner presidentvalet 2012). Hillary Clinton kan nog också räknas till den gruppen (liksom George W Bush), med en djupare syn på vad som i längden bäst främjar även amerikanernas säkerhet.

Till kongressens motvillighet bidrar att presidenten inte har sökt mandat via en krigsresolution. Varje president värnar om sin roll som Högste Befälhavare. Varje kongress vill reducera den. Obama har nu två ordningsfrågor att reda ut: 1) Vem i USA beslutar om militära insatser? 2) Vem i koalitionen ska fortsättningsvis leda Libyenoperationen?

USA – "den motvillige sheriffen" – iakttar med en blandning av förtjusning och förundran hur världen med Obama nu ska ledas av – Sarkozy.

bergstrom_hans@hotmail.com

TEXT

